

OLASZ SÁNDOR

Világteremtés – vonalakkal

LIPTÁK GYÖRGY MŰVÉSZETÉRŐL

A művész – akármilyen nehéz helyzetben van – kiváltságos, mivel akkor varázsol világokat, amikor akar. Tudja ezt Lipták György is, aki egy interjúban így beszélt: „Marad az, hogy az ember különböző vonalakat meg színeket fölvisz a papírra, s így próbál olyan dolgokat elmondani, amelyek csak ezzel mondhatók el.” Talán a zenész van még hasonló kiváltságos helyzetben. Az irodalmár azonban nem, hiszen anyaga, a szó, a nyelv (különösen a mögöttünk lévő században) megkérdőjelezhető, oly sok vele a visszaélés. Leggyakrabban maguk az írók teszik ki kisebb-nagyobb kérdőjeleiket.

Egyik üvegfestményének *Törékeny világ* a címe. A játékos, nem akármilyen humorról árulkodó illusztrációk és egyedi lapok nem ritkán ezt a törékenységet és fenyegetettséget is jelzik. A *Vár* című színes tinta kedves, mesébe illő kastélyocskája egyébként is a szirtfok szélén áll, körülötte tomboló elemek, fák csavarodnak ki, dől-borul minden. A házra sárkány teste fonódik; nem a gyerekjáték, hanem a szörny. S ebben valóban nyelvünk kivételes játéklehetősége mutatkozik meg: ugyanaz a hangalak két teljesen ellentétes hangulatú, jelentésű dologra utal. Joggal írta Kass János: „A Hieronymus Bosch-i példabeszéd, a furcsa deformáltság, nagyító alatt vizsgált világ itt nyüzsg körülöttünk...” Lipták Györgynek vannak olyan sötét tónusú képei, amelyekben már nagyon nehezen kivethető, mit is látunk igazán. Komor színek, sejtelmes árnyak, szörnyecskek – az egyik munka címével szólva Az éjszaka árnyai, alakatlan, bizonytalan dolgokkal. Máshol a reneszánsz és barokk rézkarcok, rajzok kis méretben is nagy művei sejlenek föl. Nem ritkán kiválaszt egy alapszínt (krém- vagy hússzín), s ezen van egy ceruzarajz. Szinte észrevétlenül koloristává válik.

Mindig tetszett, ahogy a képzőművészek megadták tiszteletüket azoknak, akiket elfogadtak, akitől a legtöbbet tanultak. Mester – a szónak méltósága, tekintélye van. Lipták Györgynek nagyon jó mesterei voltak. Kass János például, aki az Iparművészeti Főiskolán féltő-óvó szigorúsággal figyelte tanítványait, így a mai Karanclapujtóról induló tehetséget, s beléjük nevelte, hogy a műalkotásnak nemcsak esztétikai kvalitása, hanem emberi rangja is van. A kacifántos és nagyképű önmeghatározásoknak tanítványai sem dőltek be. A divatok egyébként is jönnek-mennek, ami tegnap még megfellebbezhetetlen zsenialitás, annak mára vége. A mögöttünk lévő személyiségporlasztó időben személyiségnek lenni a legtöbb.

Am a mester szónak az eredeti értelménél maradvá a szakma ismeretéről, becsületéről is szó van. Lipták György mára a szó mindkét értelmében Mester. Juhász Ferenc szavaival „párafinom grafitvonal szálaival” rajza „oly sűrű, mint a selyemgubó selyme”. Nem elharmkodott, hanem hihetetlenül aprólékos, kidolgozott munka az övé. „Az egymásra épülő gondolatsíkok vonalban, foltban, hálóban, színben, megdolgozott anyagi felületben je-

lentkeznek, külön-külön is megszólalnak, mégis egységes képpé állnak össze” – állapította meg Kádár J. Miklós festőművész. Olykor úgy tűnik, a művészet nagy narratív hagyományához (is) kapcsolódik. Történetet mond el egy-egy mű, s ez minden bizonnyal összefügg Lipták György kiterjedt illusztrációs tevékenységével. Kass, Reich, Würtz, Gross, Réber – hosszan sorolhatnánk a nagy elődöket. Az is igaz, hogy ők a magyar könyvkiadás szerencsésebb időszakában dolgoztak. Nemcsak borítókön, hanem a gazdag belső képi anyagon is. A romokban heverő könyvkiadás idején mára fehér holló az ilyen megbízás.

Pedig az illusztráció Lipták György számára szuverén műfaj. Szorosan összekapcsolódik ugyan az elbeszél, verbalizálható univerzummal, a kép azonban nem megállapít, hanem láthatóvá tesz valamit. A művész érzi, a gyermek- és ifjúsági irodalom szinte utolsó mentőöv a vizuális szennyben. Nem száll le, nem gügyög az ifjú olvasóknak; imponáló szakmai tudással, lélekkel, szellemmel és humorral láthatóvá teszi a dolgokat. A szívével is lát.

